

Lector, onderzoeker en wijkverpleegkundige Nienke Bleijenberg

‘Kennisagenda wijkverpleging kan alleen tot stand komen mét de beroepsgroep’

In je werk als wijkverpleegkundige ga je voor de best mogelijke zorg. Maar misschien handel je omdat je het altijd zo gedaan hebt. Je weet niet dat er nieuwe kennis is om het anders te doen. Of misschien moet die kennis nog ontwikkeld worden. Om daar achter te komen is een kennisagenda nodig; een overzicht van thema's waar wijkverpleegkundigen en verzorgenden tegenaan lopen in de praktijk en waarbij meer kennis (een deel van) de oplossing kan zijn. Het ontwikkelen van een kennisagenda in de verpleegkunde is nieuw. Tijdschrift M&G ging in gesprek met één van de katrekkers op dit gebied; lector Proactieve ouderenzorg Nienke Bleijenberg van het lectoraat Chronisch zieken bij Hogeschool Utrecht.

Tekst: Corien Harder

Eerst even iets over jezelf. Wie ben je en wat doe je?

‘Van origine ben ik wijkverpleegkundige, verplegingswetenschapper en epidemioloog. Mijn zorghart ligt in de wijk. Tot begin dit jaar werkte ik in de directe cliëntenzorg. Sinds februari begeleid ik een dag per week wijkteams van verpleegkundigen en verzorgenden bij projecten en innovaties op het gebied van de ouderenzorg. Het lijntje met de werkvloer is daarmee kort. Dat vind ik erg fijn, want dat is belangrijk in mijn andere werk. Ik werk als lector bij de Hogeschool Utrecht (HU) en bij UMC Utrecht als senior onderzoeker. Ik begeleid bovendien veel promovendi en postdocs.’

Werken in de wijk: wat boeit je daar zo aan?

‘Mijn drijfveer is zorgen dat de kwaliteit van zorg voor ouderen thuis verbetert. Verpleegkundigen en verzorgenden zien van alles achter de voordeur en in de buurten, maar komen meestal pas bij de mensen als “het water aan de lippen staat”. Als je jouw wijk én de mensen kent, zie je aan een verandering van bijvoorbeeld een verwaarloosde tuin, waar het voorheen “verzorgd” was, dat er wat speelt achter de voordeur. Of je hoort via via dat mevrouw De Vries van nummer 27 niet meer zelf de boodschappen doet. Je weet vanuit je professionele kennis dat er dan meer aan de hand is. Hoe kunnen wijkverpleegkundigen deze signalen eerder zien en daarop proactief handelen zodat mensen langer gezond blijven en langer thuis kunnen blijven wonen? Samen met anderen onderzoek ik dit op verschillende manieren.’

Wat was de aanleiding voor de Kennisagenda wijkverpleging?

‘De zorg verandert razendsnel en de complexiteit neemt toe. Het is belangrijk dat we goede kwaliteit van zorg kunnen blijven bieden. Zeker in tijden van schaarste moeten we geen onnodige dingen doen.’

Hiervoor is kennis nodig. De afgelopen jaren zijn er bij ZonMw twee programmalijnen geweest die gericht waren op onderzoek en innovatie bij de beroepsgroepen verpleegkundigen en verzorgenden. Veel wijkverpleegkundigen kennen bijvoorbeeld de *Zichtbare schakel*. Dit jaar wil ZonMw nieuwe onderzoeksprogramma's starten die aansluiten bij vraagstukken uit de zorgpraktijk. Samen met Lia van Straalen en Marjan Hoeijmakers, beiden docent en onderzoeker bij HU, de beroepsvereniging V&VN, wijkverpleegkundigen, verzorgenden en andere belangrijke stakeholders ontwikkelen wij een *Kennisagenda wijkverpleging*. Dit zal de eerste in zijn soort zijn en een prachtige kans voor wijkverpleegkundigen en verzorgenden om invloed uit te oefenen op de onderwerpen waar meer onderzoek naar moet plaatsvinden. Bij geen enkele andere verpleegkundige beroepsgroep bestaat zo'n kennisagenda. We gaan deze ontwikkelen voor, maar vooral mét de beroepsgroep.'

'Professionals weten als geen ander waar ze tegenaan lopen in de praktijk'

Hoe gaan jullie dat doen?

'Van half mei tot eind juni dit jaar haalden we via een vragenlijst thema's op bij wijkverpleegkundigen en verzorgenden. Thema's waarvan zij vinden dat er kennis ontbreekt of waar verbetering of verandering nodig is. In de wijkzorg werken ruim 20.000 zorgprofessionals waarvan 8.800 wijkverpleegkundigen en 12.000 verzorgenden. Zij weten als geen ander waar ze in de praktijk tegen aanlopen. Ik verwacht dat we een top-10 kunnen samenstellen van thema's en vragen waar meer onderzoek naar gedaan moet worden. Door middel van focusgroepen, bijeenkomsten met een afvaardiging uit de beroepspraktijk en stakeholders, stellen we de aangedragen thema's vast en diepen we thema's uit. Soms zit er achter een aangedragen onderwerp een andere vraag. We kijken verder door de vraag achter de vraag "boven water" te krijgen. Een belangrijk kennisonderwerp is bijvoorbeeld palliatieve zorg: wat is de best mogelijke palliatieve zorg als het gaat om mensen met een andere culturele of religieuze achtergrond? Of het kennisonderwerp preventie: welke preventieve interventies dragen bij aan het gezond houden van mensen? Of het kennisonderwerp multimorbiditeit (meerdere

chronische ziekten tegelijk): welke dilemma's zijn er dan in de zorgverlening? Wat draagt bij aan autonomie bij afnemende gezondheid? Al dit soort vragen gaan we verder inventariseren en verdiepen voor de kennisagenda. Vervolgens geven we met elkaar een prioritering aan de onderwerpen. Op die manier stellen we de *Kennisagenda wijkverpleging* samen vast. De *Kennisagenda wijkverpleging* biedt mooie input voor een onderzoeksprogramma om op die manier meer onderzoek te doen naar de wijkzorg.'

'We hebben jou als wijkverpleegkundige hard nodig bij de diverse onderzoeken'

Wat willen jullie met de kennisagenda bereiken?

'Dat de kwaliteit van de zorg voor mensen thuis verbetert. Ik vind het belangrijk dat verpleegkundigen en verzorgenden in de wijkverpleging niet iets doen omdat ze het al jaren zo doen, maar dat ze aantoonbaar werkende interventies inzetten en met collega's sparren over wat zinvolle interventies zijn en wat niet. Het is belangrijk dat ze onderbouwen wat ze doen en dat ze focussen op cliëntuitkomsten. Waar wordt de cliënt beter van? Is de kennis die nodig is aanwezig in de literatuur of richtlijnen of moet deze nog onderzocht worden? Het kan ook zijn dat de kennis er wel al is maar dat deze nog niet in de praktijk geïmplementeerd is. Het is belangrijk om dat uit te zoeken. Professionals zelf spelen hierin een belangrijke rol. Ik zou dan ook alle wijkverpleegkundigen willen aanmoedigen om met elkaar het gesprek aan te gaan over hoe je zorg verleent en wat zinvolle interventies zijn en wat niet. Het is natuurlijk moeilijk om kritisch te zijn als je de 'blinde vlek' van ontbrekende kennis niet herkent, want wat je niet weet, dat zie je niet.'

Wat is het vervolg?

'Naar verwachting is de *Kennisagenda* bekend als dit nummer van *Tijdschrift M&G* uitkomt. Ik hoop dat de kennisagenda de beroepsgroepen – zowel (wijk)verpleegkundigen als verzorgenden – bewust maakt dat we samen met elkaar de thema's gaan onderzoeken. Het ZonMw-onderzoeksprogramma is voor ons allemaal. Houd de nieuwsberichten in de gaten, is mijn advies. Doe mee. We hebben jou als wijkverpleegkundige nodig bij die onderzoeken.'

Corien Harder is docent aan Fontys Hogeschool Mens & Gezondheid in Eindhoven. Ze is bestuurslid van V&VN M&G en redactielid van Tijdschrift M&G.